

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

МАТЕРІАЛИ

III науково-практичної конференції аспірантів та здобувачів
наукового ступеню PhD (доктор філософії)

29 травня 2019 року

Миколаїв * НУК * 2019

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра філософії та культурології

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

III науково-практична конференція аспірантів та здобувачів наукового
ступеню PhD (доктор філософії)

29 травня 2019
року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
кафедра філософії та культурології
пр-т Героїв України, 9*

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Миколаїв 2019

ЗМІСТ

<i>Мартиченко Я.О.</i> Глобальні проблеми людства та їх вплив на людські цінності	4
<i>Ільницький В.В.</i> Економічний аспект як постійна складова глобальних проблем суспільства	8
<i>Ключник В.С.</i> Ключові питання етики нанотехнології	12
* <i>Сенотрусова Н.О.</i> Методологічна концепція критичного раціоналізму Карла Поппера	15
<i>Клименко А.М.</i> Наукова революція як етап розвитку науки	18
* <i>Діасамідзе Б.Т.</i> Наукове знання, статус креативного класу, філософія інженерії у постіндустріальному суспільстві	22
* <i>Карімбердієв Р.В.</i> Нелінійний стиль мислення та його імплементація у структуру агентської роботи як частини морської інфраструктури	26
<i>Жежело А.О.</i> Проблема взаємозв'язку між філософією і наукою: історія і сьогодення	31
* <i>Старков І.М.</i> Розвиток науки в концепції Т. Куна	35
* <i>Осадченко Ю.В.</i> Свобода наукового пошуку та проблема відповідальності вченого .	38
<i>Пирогов М.Р.</i> Соціально-екологічні наслідки розвитку техніки та технологій	40
<i>Зосіменко А.Ю.</i> Суб'єктність дослідника в умовах розвитку науки і техніки	44
<i>Лебедєв Д.О.</i> Теореми Геделя про неповноту	47
<i>Соценко В.В.</i> Філософія техніки ХХ ст.	51
<i>Дончик Т.О.</i> Філософія числа як взаємозв'язок філософії та математики у вченні Платона	54
<i>Бобильов І.О.</i> Філософська герменевтика та проблема "герменевтичного кола"	61
<i>Дядюра Є.Ю.</i> Цивілізація, людина, техніка	64

Diasamidze B., Patlaychuk O., Goncharova O.

Scientific knowledge, the status of a creative class, the philosophy of engineering in a post-industrial society

Annotation. Modern Ukrainian society has a demand for innovation and scientific and technological progress, it should be noted that the creative role in this process is played by a creative class, which is the main bearer of knowledge in a post-industrial society.

Keywords: Knowledge, science, engineering, post-industrial society

Диасамидзе Б., Патлайчук О., Гончарова О.

Научные знания, статус креативного класса, философия инженерии в постиндустриальном обществе

Аннотация. Современное украинское общество имеет запрос на инновации и научно-технический прогресс, следует заметить, что ключевую роль в этом процессе выполняет креативный класс, который является основным носителем знания в постиндустриальном обществе.

Ключевые слова: инженерия, креативность, постиндустриальное общество, знание.

УДК 340.12

НЕЛІНІЙНИЙ СТИЛЬ МИСЛЕННЯ ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ У СТРУКТУРУ АГЕНТСЬКОЇ РОБОТИ ЯК ЧАСТИНИ МОРСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Карімбердієв Р.В., асп., Патлайчук О.В., к.ф.н., доц., Гончарова О.О., к.ф.н., ст. викл.
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
vilaskezzz@gmail.com, oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua, hamisek@ukr.net

Анотація. Гнучкість і креативність мислення, відсутність розумового егоцентризму (неможливість прийняття точки зору іншої людини), вміння не шаблонно застосовувати набуті знання, вміння міркувати нелінійно - це запорука успіху будь-якого фахівця. Формуванню нелінійного стилю мислення присвячено багато наукових робіт завданням яких було навчити мислити неординарно, нелінійно та можливості людини вийти на якісно новий рівень своєї професійної діяльності. Трансфесіонал - як ідеал постнекласичної освіти, людина здатна самостійно конструювати траєкторії своєї освіти, стаючи при цьому фахівцем в декількох областях знань.

Ключові слова: Трансфесіонал, нелінійний стиль мислення, синергетика, Ньютоно-Картезіанська парадигма, морське агентування.

Ми звикли мислити лінійно. Всі свої думки і дії вибудовуємо послідовно, одна за одною, це логічне мислення. Як приклад лінійної взаємодії можна привести книги. Літери, слідуючи одна за одною, шикуються у слова, слова - у речення, речення - у абзаци і так далі. Так перед Вами на столі лежить безліч предметів. Щоб описати ці предмети і порядок, в якому вони розташовуються, знадобиться багато часу. А якщо описувати порядок їх розташування відносно стін кімнати, будинки, можна витратити роки. Але саме так, в більшості своїй, люди взаємодіють один з одним, витрачаючи, безодню часу даремно, щоб щось описати один одному. Навпроти існує здатність і до нелінійного мислення. Якщо подивитися на стіл зверху,

миттєво аналізуючи всі назви предметів, які знаходяться на ньому, і порядок їх розташування відносно один одного і самого столу. Ми не бачимо, як мислимо нелінійно і передаємо цю інформацію, тому що наш лінійний розум заважає нам побачити. Все це приклади нелінійного спілкування зі світом в точках, де між нами і світом немає стін, де ми єдині з ним. Зміни в світі, що обумовлюють зміну освітньої парадигми, зачіпають всі сфери діяльності, в т. ч. актуалізують зміну цілей сучасної освіти. Сьогодні розвиток спеціаліста орієнтований, на вміння вчитися, підготовку до реального життя у нестабільному та постійно змінюємому світі. До використання засвоєних знань, умінь для вирішення різнопланових завдань в умовах невизначеності особистості, яка мислить і діє не «за шаблоном».

Роджер Пенроуз, відомий американський фізик, математик, автор відомої монографії «Новий розум короля. Про комп'ютери, мислення і законах фізики» [4], прийшов до висновку, що свідомість людини не алгоритмічна. Тому сучасна освіта повинна не тільки давати готові знання (хоча без цього не вийде гарного фахівця), а й навчати елементам нелінійного мислення, особливо, на рівні вузівської і після-вузівської освіти.

Оскільки споживання тільки готових знань формує стереотипне, загальгарітмізоване мислення, створює так звану, в гіршому сенсі цього слова, людину-машину, людину-енциклопедію, «нашпигованого» різними знаннями, уміннями, навичками, але не здатного їх креативно використовувати в своїй професійній діяльності. В результаті продукувати якісно новий творчий продукт.

Саме гнучкість і креативність мислення, відсутність розумового егоцентризму (неможливість прийняття точки зору іншої людини), вміння не шаблонно застосовувати набуті знання, вміння та навички в різних видах діяльності - це запорука успіху будь-якого фахівця. Адже чим більше успішних, що відбулися в своїй сфері фахівців, тим успішніше соціальне середовище і динамічніше розвиток суспільства. Саме вміння використовувати ці якості є найбільш потрібними у процесі роботи у сфері морського агентування.

Аналіз наукової та практичної літератури дає зрозуміти що спочатку вживання терміна «нелінійне» підкреслювало ту обставину, при якому традиційні наукові підходи, які раніше здавалися універсальними, виявлялися непридатними [1; 2; 7]. В даний час спектр розуміння даного поняття розширився, хоча проблема нелінійного мислення ще недостатньо розроблена. Представники синергетики, яка є наукою про загальні закономірності в складних нерівноважних системах різної природи, - І. Пригожин, Г. Хакен, Р. Вінклер, П. Шустер та ін. - розглядають нелінійне мислення стосовно до побудови постнекласичної картини світу. У вітчизняній науці внесок в формування розуміння нелінійного мислення внесли В. І. Арнольд, В. І. Аршинов, А. М. Жаботинський, Ю. А. Жданов, Ю. А. Данилов, С. П. Курдюмов, Є. М. Князева і ін.

Аналіз теорій мислення дозволяє нам побачити, що інваріантні характеристики нелінійного мислення розглядаються різними авторами в рамках їх теорій мислення. В основному це концепції творчого мислення. так, конвергентне і дивергентне мислення в моделі інтелекту Д. Гілфорда, по суті, поняттям лінійного та нелінійного мислення. Творче мислення, результатом якого є відкриття принципово нового або вдосконаленого вирішення тієї чи іншої проблеми, нерозривно пов'язане з нелінійним мисленням, але ці поняття не тотожні. Зближують творче і нелінійне мислення загальні характеристики в їх структурі: дивергентність, креативність і гнучкість. У той же час нелінійне мислення включає в себе готовність до появи нового і толерантність до невизначеності, яке розглядається не як

перешкоду, а як можливість до розвитку. Аналіз різних підходів до визначення нелінійного мислення дозволяє виділити загальні риси і особливості цього мислення, умови його виникнення і основні функції. Невизначеність і багатоваріантність подальшого розвитку в кризових ситуаціях виступають спільним знаменником в перерахованих визначеннях нелінійного мислення. В контексті освіти - це крок до творчості, в якому педагог розвивається і реалізує свої потенційні можливості: вміння аргументувати свою позицію і в той же час готовність розглядати альтернативну; холістичний погляд на світ, уміння побачити взаємозалежність між різними процесами; різнобічність (підхід до проблеми з різних сторін, готовність до прийняття і об'єктивного аналізу протилежної точки зору); готовність до вирішення проблем в ситуаціях невизначеності, коли необхідно враховувати і розглядати віяло можливих наслідків; доповнення (єдність свідомого і підсвідомого, інтелектуального і емоційного, раціонального і інтуїтивного).

Нелінійне мислення (в деяких трактуваннях - синергетичний стиль мислення) - явище, яке проходить процес формування. Навіть в свідомості вчених воно досі представлено несистематично, у вигляді низки ознак, часом виражаються в формі заперечення стандартів класичної науки. Поняття «нелінійність» увійшло в науковий обіг з математики (з протиставлення «лінійна» - «нелінійна» функції). У фізиці нелінійність - це облік різних взаємодій, зворотних впливів і тонких ефектів; в хімії - це зворотний зв'язок в механізмах реакцій, в біології - це еволюційні явища. Згідно з твердженнями І.С. Добронравова, «нове мислення в його технічному застосуванні має бути нелінійним» [1]. У монографії «Синергетика: становлення нелінійного мислення» І.С. Добронравова розкриває суть нелінійного мислення через опис ідей і принципів синергетики, порівнюючи її з класичною фізикою. Автор загострює увагу на методологічному характері ідей синергетики, впливу їх на становлення нового стилю наукового мислення (нелінійного мислення) [1, с. 96].

Е.Н. Князева і С.П. Курдюмов підкреслюють, що «навчитися мислити синергетично - це навчитися мислити нелінійно, мислити в альтернативах, припускаючи можливість зміни темпу розвитку подій і якісної ломки, фазових переходів в складних системах» [2]. Погодимося з цим твердженням, тому що в сучасному швидко змінюваному світі необхідне формування нової системи світогляду, яка орієнтується на знання законів еволюції, самоорганізацію і самоврядування складних систем. Розгляд нелінійного мислення в сукупності його властивостей і характеристик неможливо без феномена рефлексії, як іманентної якості, властивій людині у всіх сферах її буття, як механізму розвитку особистості. Гнучкість, як одна з характеристик нелінійного мислення, стає важливою професійною характеристикою. Розвиток учня має нелінійну природу, процес навчання нерівномірним для всіх. Необхідно не тільки розуміти даний факт, але і усвідомлювати неминучість глибокого різноманітності учнів в будь-якому колективі, з яким доводиться мати справу. Тезаурус нелінійного мислення дозволяє, виділивши ряд сутнісних характеристик, екстраполювати їх на освітній простір. Зміни в світі і в освіті актуалізують розвиток нелінійного мислення педагога, таких його характеристик, як толерантність до невизначеності, готовність педагога розглядати альтернативні варіанти розвитку ситуації (дивергентність), підхід до проблеми з різних сторін, різнобічність і доповнення. Принцип додатковості, введений Н. Бором як орієнтація на «дві взаємовиключні установки», докладемо до різних галузей знань, в т. ч. і до освітнього процесу, однією з цілей якого є навчання учнів вмінню працювати з величезним обсягом різної, часто суперечливої інформації, розглядати предмет вивчення з різних позицій

і творчо вирішувати пов'язані з його засвоєнням завдання. Це можливо, якщо сам педагог здатний самовдосконалюватися в мінливому і непередбачуваному світі.

Сучасна наука, на думку деяких дослідників (А. Огурцов, С. Гроф та ін.), є нелінійною наукою. Наукою, що само організуються та переживає стан стабільності і біфуркацій.

С. Гроф є противником Ньютон-Картізіанської парадигми, як системи мислення, засновану на працях британського натураліста І. Ньютона і французького філософа Р. Декарта, де фізика досягла фантастичного прогресу і завоювала собі солідну репутацію серед всіх інших дисциплін. Її впевнена опора на математику, ефективність у вирішенні проблем і успішні практичні додатки в різних сферах повсякденного життя стали тоді стандартом для всієї науки. Та з початку двадцятого століття, зазнавши глибоких і радикальних змін, фізика подолати механістичну точку зору на світ, всі базисні допущення Ньютон-Картізіанської парадигми, які стали серйозною перешкодою для пошуків і прогресу в науці. Альтернатива йому - збирання цілого з частин. Для цього потрібна інша логіка і методологія - логіка синтезу. Тут ми маємо той класичний випадок, коли розрізняють два типи часів - «час розкидати каміння» і «час збирати каміння». Друге і є «час синтезу», адекватне сучасним розгортається в світі процесам » [5].

Синергетично мислячий професіонал не може оцінювати ту чи іншу проблему за допомогою прямого зіставлення попередніх і наступних станів. Він змушений порівнювати вже реальний хід майбутніх подій з їх ймовірним ходом при альтернативному ключовому рішенні. «Нелінійний стиль мислення, запропонований синергетикою, - стверджує Л.Г. Лобова, - припускає цілісне і багатовимірне сприйняття мінливого, нестабільного і складного світу, готовність до багатоваріантності його розвитку, до прояву непередбачуваного і разом з тим «запрограмованого» нового » [3]. Звичайно, таке мислення вимагає засвоєння величезної кількості інформації і непропорційно великих інтелектуальних зусиль (в принципі, цим і відрізняється наукове міркування від буденного).

Сучасна освіта, в рамках якої можливе формування нелінійного стилю наукового мислення, повинна бути пов'язана вже не тільки з професією, а й з «трансфесією», «тобто практикою, що виводить суб'єкта за межі будь-якого навчального предмета. Трансфесія за своїм принципом влаштована як відкрита і мережева структура. У цьому сенсі трансфесіонал - це мережевик-навігатор. Той, хто є навідником того, як користуватися мережами знань і головне - як їх добувати» [2]. Організаційний принцип навчальних закладів має бути мережевим - для того, щоб подолати освітні і цивілізаційні зрушення і перейти до нової постнекласичної освітньої парадигми.

Необхідність формування «трансфесіонала» підтримує в своїх дослідженнях і Н.З. Алієва. Вона є творцем синергетико-комунікативно-діалогової мережевої моделі постнекласичної природничо-наукової освіти, «культурно-антропологічний потенціал якої дозволить формувати синергетичний і ноосферний світогляд, що сприятиме підготовці не професіонала, а «трансфесіонала», тобто особистості, здатної орієнтуватися в синергетичній комунікаційній системі, відкритій для плідного діалогу не тільки з іншими людьми, але і з природою». На наш погляд, така модель освіти сприятиме формуванню професіонала (трансфесіонала), наділеного високими професійними якостями, високим рівнем кваліфікації широкого профілю на основі отриманих фундаментальних знань та ін.

Необхідно відзначити наступні моменти. Формування нелінійного стилю мислення в учасників освітнього процесу - це завдання на найближчі десятиліття, так як тільки людина,

яка вміє мислити неординарно, нелінійно, може вийти на якісно новий рівень своєї професійної діяльності. Ідеалом постнекласичної освіти стає формування трансфесіонала, особистості, здатної самостійно конструювати траєкторії своєї освіти, стаючи при цьому фахівцем в декількох областях знань.

Формування нелінійного стилю наукового мислення сприятиме подальшому розвитку інформаційної культури майбутнього фахівця, зумовлюючи його здатність холістично ставитися до соціоприродного середовища, сприймати досліджувані проблеми в глобальному контексті, з тим, щоб з усіх можливих варіантів вирішення заданих завдань вибрати найбільш оптимальний і безпечний для подальшого розвитку соціуму і природи.

Список використаних джерел:

1. Добронравова И.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. - К.: Лыбидь, 1990. - С. 96.
2. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Трансдисциплинарность синергетики: следствия для образования // Синергетическая парадигма: Человек и общество в условиях нестабильности. - М.: Прогресс-Традиция, 2003. - С. 356.
3. Лобова Л.Г. Синергетика музыкальной педагогики: Воронеж: Воронежский государственный педагогический университет, 2002. - С. 21.
4. Пенроуз Р. Новый ум короля. О компьютерах, мышлении и законах физики // Эдиториал УРСС, 2003, - 384 с. 6.
5. Сороко Э.М., Лазаревич А.А. Отчет о научно-исследовательской работе «Философско-логический анализ сложных самоорганизующихся систем в современной науке и культуре». - Минск, 2009. - с. 384.
6. Смирнов С.А. Содержательные (парадигмальные) аспекты высшего социально-гуманитарного образования // <http://old.circle.ru/personalia/smirnov/paradigm.doc>.
7. Чашин Е.В. Современное мышление в условиях общественных трансформаций и возникновение глобальных проблем. Дис канд. Философских наук 09.00.01. Пермь, 2010.

Karimberdyev Roman, Patlaichuk Oksana, Goncharova Olena

Philosophical problems of nonlinear way of thinking and its implementation in the objects of maritime infrastructure.

The Flexibility and creativity of thinking, the lack of mental egocentrism (the impossibility of accepting the point of view of another person), the ability not to usefully acquired knowledge, ability to think nonlinearly - it is the key to the success of any specialist. The formation of a nonlinear thinking style is devoted to many scientific works whose task was to teach them to think unconventionally, nonlinearly, and the ability of a person to reach a qualitatively new level of his professional activity. Transfessional - as an ideal of post-school education, a person is able to independently construct the trajectory of his education, becoming a specialist in several areas of knowledge.

Keywords: Transfessional, nonlinear style of thinking, synergetic, Newtonian-Cartesian Paradigm, Marine Agencies.

Каримбердыев Р.В. Патлайчук О.В., Гончарова О.О.

Нелинейный стиль мышления и его имплементация в структуру агентской работы как части морской инфраструктуры.

Гибкость и креативность мышления, отсутствие умственного эгоцентризма (невозможность принятия точки зрения другого человека), умение не шаблонно применять приобретенные знания, умение рассуждать нелінійно — это залог успеха любого специалиста. Формированию нелінійного стиля мышления посвящено много научных работ задачей которых было научить мыслить неординарно, нелінійно и возможности человека выйти на качественно новый уровень своей профессиональной деятельности. Трансфесіонал — как идеал постнекласической образования,

человек способен самостоятельно проектировать траектории своего образования, становясь при этом специалистом в нескольких областях знаний.
Ключевые слова: Трансфессионал, нелинейный стиль мышления, синергетика, Ньютон-Картезианская парадигма, морское агентирование.

УДК 101.1/13

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ФІЛОСОФІЄЮ І НАУКОЮ: ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ

Жежелю А.О., асп., Патлайчук О.В., к.ф.н., доц., Ступак О.П. ст. викл.
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Миколаїв, Україна

korona372@gmail.com, oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua, olga.stupak@nuos.edu.ua

Анотація: Порівнюються позитивістська і антиінтеракціоністська концепції взаємозв'язку між філософією і наукою. Розглядається проблема взаємозв'язку між філософією і наукою в історичній концепції.

Ключові слова: антиінтеракціонізм; концепція; позитивізм; наука; філософія.

Вступна частина. Питання взаємозв'язку між філософією і наукою починається в античній філософії і залишається актуальним сьогодні. В сучасній філософії науки розглядаються чотири концептуальні підходи до взаємозв'язку між філософією і наукою: трансценденталістський, позитивістський, антиінтеракціоністський та діалектичний.

Основна частина. Початком філософії вважається вислів Фалеса «Все є вода» [3], однак розглянемо це питання як наукову гіпотезу. Можна уявити, що Фалес задавався питаннями про те, що залишається постійним при зміні і що є джерелом єдності в різноманітності. Здається правдоподібним, що Фалес виходив з того, що зміни існують і що існує якийсь один початок, який залишається постійним елементом. Фалес, як і інші, спостерігав безліч речей, які виникають з води і які зникають у воді. Вода перетворюється в пар і лід. Риби народжуються у воді і потім в ній же вмирають. Багато речовин, подібно солі та меду, розчиняються у воді. Більш того, вода необхідна для життя. Ці та подібні прості спостереження могли підвести Фалеса до твердження, що вода є фундаментальним елементом, який залишається постійним у всіх змінах і перетвореннях.

Розглянуті вище питання і спостереження роблять розумним припущення, що Фалес оперував з двома, висловлюючись сучасною мовою, станами води. Це - вода в "звичайному" рідкому стані і вода в трансформованому стані (твердому і газоподібному), тобто у вигляді льоду, пари, риб, землі, дерев і всього іншого, що само по собі не є водою в звичайному стані. Вода існує частково у вигляді недиференційованої першооснови (рідка вода) і частково у вигляді диференційованих об'єктів (усього іншого).

Таким чином, буття всесвіту і перетворення речей можуть бути представлені у вигляді вічного кругообігу.

Дотримуючись запропонованої інтерпретації, можна стверджувати, що:

1) Фалес поставив питання про те, що є фундаментальним "будівельним блоком" всесвіту. Субстанція (першооснова) є незмінним елементом в природі і єдністю в